

מתיקנות הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של המקובל הקדוש רבי יצחק אריה זקיל המכונה "הבעל שם ממיכלשטט" נסתלק ביום ג' תשרי (תר"ח)

בהיותו כבן שש עשרה שנה, נסע מעיר מולדתו מיכלשטט לפרנקפורט, ונכנס לשיבתו של המקובל הגאון רבי נתן אדלר, רבו הידוע של החתם סופר שלמד גם כן בישיבה בזמן ההוא. שניהם ביחד למדו מפי רבם הגדול נגלה ונסתר, הלכו בדרכיו והתדבקו במדותיו.

עוד מימי הילדות והשחרות התרגל והסתפק במועט, לסגף גופו ולענות בצום נפשו. כשמלאו לו שמונה עשרה שנה, קיבל על עצמו, להינדר כל ימיו מלאכול דבר מן החי. לרגל נדרו זה, הסתייג כל ימיו, לא רק מבשר ודגים, אלא גם מביצים חלב חמאה וכיוצא בזה. אך למרות כל סיגופיו ותעניותיו היה בריא אולם עד זקנה ושיבה.

במשך השנים הקים ישיבה גדולה בעיר מולדתו מיכלשטט, ונתפרסם מאד קדושתו ופרישותו בישראל, עד שנקרא בפי כולם ה"בעל שם ממיכלשטט", אך תמיד כשאחד אמר בפניו תואר זה, התנגד לזה. מקרוב ומרחוק באו תלמידים לשמוע תורה מפיו בתוך כותלי הישיבה. ומכל המעמדות והשדרות, מן עשירים אדירים ועד עניים מרודים, היו באים לשאול בעצתו ולקבל ברכתו. כאלף וחמש מאות איש היו באים אליו עם בקשותיהם ושאלותיהם, כשהם מצרפים לזה כסף פדיונות ומתנות, ולמרות זאת, מעולם לא לן אצלו פרוטה בליה, רק הכל חילק תיכף ומיד באותו היום לצדקה, לשיבתו ולנצרכים.

היה זהיר מאד במצות הכנסת אורחים. כל אדם מישראל שהיה עובר דרך עיר מיכלשטט הקטנה, היה ה"בעל שם ממיכלשטט" מכניסו לתוך ביתו, מאכילו ומשקהו משופרי דשופרי, ומציע לו מטה ומשכבו עליה, ובבוקר הוא מלווהו בתודה ובברכה.

לפרקים היו מתאספים בביתו עשרות אורחים, ועזב אותם לבדם בביתו, והוא עצמו הלך במהירות לשוק, לקנות מהנכרים אלומות וכן לאורחים, והיה טוען אותם על כתפיו ומביאם לביתו, ומתקין מהם מצעות לאורחיו. תלמידיו ובני ביתו שחסו על כבודו ועל בריאותו, בקשו ממנו כפעם בפעם, שיוסיף לנכרי מוכר התבן איזה תוספת על המחיר, ובלבד שיביא בעצמו את האלומות לבית הרב. אבל הוא סירב למלא בקשתם, ובפנים צהובות ותמהות היה משיב: "מצוה רבה כזו אמסור לידי של נכרי, ועוד אוסיף לו על המחיר?"

*

מעשה באשה דגולה מגדולי היחס בישראל, שמדת הדין פגעה בה, ובניה היו מתים תוך שנתם. האמא הפכה את העולם כדי למצוא מזור לצרתה. באחד הימים הגיע הצדיק המפורסם הבעל שם ממיכלשטט לעירה, וצעקה אליו האשה שיושיע אותה מצרתה. ויאמר לה הבעל שם ממיכלשטט: בפעם הבא כשילד לך ילד, תקדישי אותו להשי"ת, וקבלי על עצמך לא לנשק לו עד החופה. האשה עמדה בנסיון קשה זה, ונולדו לה ארבעה בנים, וכולם זכו לחיים מתוקנים וחיי תורה ויראת שמים.

העצה של מרן שר התורה רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל להינצל בדין

שנה טובה ומתוקה - בדביקות בבורא עולם

בימי הרחמים והסליחות מאחלים איש לרעהו שנה טובה ומתוקה. מורי ורבי הראשון בלימוד הדף היומי, היה, גאון ישראל מרן רבי מיכל זילבר שליט"א. שעות על גבי שעות ישיבת עם ההקלטות של רבינו, ההקלטות של קול הדף, ללמוד להבין ולהכין את הדף היומי.

השבוע היה לי הזכות והעונג לשוחח עם שאר בשרי הקרוב, שזכיתי ללמוד איתו חברותא, מרבני ביתו, הצדיק רבי דוד בנימין הכהן בטלמן שליט"א. הוא אמר לי ווארט נפלא בשם הרבי רבי מיכל זילבר, על מה שנוהגים לאחל שנה טובה ומתוקה, מה הכוונה מתוקה.

תרבה
במידת
הוויתור,
אם תוותר
תזכה
לישועות

ענה רבינו רבי מיכל, על פי הפסוק בירמיה (פרק ב פסוק יט), כדאי לראות את הפסוק בפנים, כי רע ומר עוזב את ה' אלוקיך וכו'. והרי אנחנו יודעים, שמידה טובה מרובה חמש מאות פעם, אז אם מר' זה שעוזבים את בורא עולם, אז מידה טובה מרובה מה זה מתוק, שנה טובה ומתוקה, שדבקים בבורא עולם.

הוסיף הגאון הרב דוד בטלמן, שפוסק הדור מרן שבט הלוי זצוק"ל, כשהיו מתאספים קהל מתחת לביתו בשכונת זכרון מאיר בבני ברק בליל ראש השנה, להתברך בשנה טובה, היה מרן השבט הלוי נגיש לחלון, והיה מברך, "לשנה טובה ומתוקה בספרן של צדיקים גמורים", והוא סיים עם לשון הפסוק בפרשת ואתחנן (ד, ד), "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם חיים".

עם הווארט של מרן הרב זילבר שליט"א, ש'מתוקה' פירושה, שדבקים בבורא עולם, מובן הפלא ופלא ההוספה של מרן שבט הלוי, אחרי הברכה של שנה טובה ומתוקה - ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם חיים!!!

(מתוך הפתיחה לשיעור - כתובות דף לו, י"ד אב תשפ"ב)

זכות הויתור זוכים לישועות ולומר בראש השנה "המלך"

השבוע בדף היומי (כתובות פד) נלמד בסייעתא דשמיא את המילים המרטיטים, "אין מרחמין בדין". יהידי מגיע למרן שר התורה רבינו רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל, ושואל אותו, מה לעשות להינצל מיום הדין בראש השנה, הרי אין מרחמין בדין. אומר לו שר התורה, תרבה

במידת הוויתור, אם תוותר תזכה לישועות. נכון, פגעו בנו, העליבו בנו, ציערו אותנו, מה לא עשו לנו, אך מהו תגובתינו, מחול לך, מחול לך, מחול לך, לוותר, ולוותר, ולא להקפיד על שום יהודי.

ובזכות זה גם נוכל לגשת ל"המלך" באופן שונה לגמרי. ס'כאפּט דאָך אַן אַ טרייסל - חיל ורעדה יאחזון, אנחנו הולכים לזכות להמליך את בורא עולם, להגדיל את המלוכה של בורא עולם. הרבי המגיד ממעזריטש זי"ע, בחר בתלמיד שלו הרבי הקדוש הבית אהרן מקרלין, שיהיה שליח ציבור בראש השנה. מי

יותר מתאים להיות שליח ציבור בראש השנה, מהרבי הבית אהרן. אתם יכולים לתאר לעצמכם וואס אַ עבֹדָה אִיז דאָס געווען - איזה עבודה השקיע הבית אהרן בתפילה, בסופה ובסערה - מיט אַ קאָך און מיט אַ פֿייַער. כשהרבי הקדוש הבית אהרן מגיע למילים "המלך", הוא מתעלף, עד שהצליחו להעיר אותו.

אחרי התפילה שאלו אותו, רבינו, מה קרה שהתעלפת, אז הוא אמר, נזכרתי בגמרא במסכת גיטין (דף נו).

אי מלְכָא אָנָא, עד האִידִנָא אָמאי לא אָתית לְגָבָאִי?, הגמרא מספרת שם, כשרבי יוחנן בן זכאי התייצב לפני אספסיינוס הקיסר, הוא אמר לו, שלום עליך המלך. אמר לו המלך, מיחיִיבָת תְּרִי קְטִלָא, אתה חייב מיתה משתי סיבות. מה קרה שאני חייב מיתה, חָדָא, סיבה אחת, דְלֵאוּ מְלָכָא אָנָא, וְקָא קְרִית לִי מְלָכָא, אני לא מלך, ואתה מלגלג עלי שאתה קורא לי מלך. ותו, אִי מְלָכָא אָנָא, עד האִידִנָא אָמאי לא אָתית לְגָבָאִי, אם אני המלך, למה לא באת להשלים אתי עד עצם היום הזה. אז כשהרבי הבית אהרן הקדוש הגיע ל"המלך", הוא התעלף.

אז מה אנחנו אמורים להרגיש באמירת "המלך", הרי אנחנו רחוקים מזרח ממערב מהרבי הקדוש, אין לנו שום הבנה באפס קצהו של קדושתו, אנחנו רוצים להמליך את קודשא בריך הוא בראש השנה, מי אנחנו, איזה פתחון פי יש לנו בכלל, לפתוח את הפה בימים נוראים.

חשבתי בבוקר בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא, כשיחדי מקבל על עצמו הנהגה טובה, עוד לפני ראש השנה, ובפרט להרבות במידת הוויתור, וכשמגיע ראש השנה הוא צועק "המלך", זה כבר אחרת, זה לא אותו בן אדם משנה שעברה, ס'אִיז אַ אַנְדְּער חלוּת, ס'אִיז אַ אַנְדְּער מְעַנְטֶשׁ.

(מתוך הפתיחה לשיעור - עירובין דף מ', כ"ט אלול תש"פ)

הבוקר בזמן הנסיעה מירושלים לבני ברק, התחמד לי בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא דְעִרְהָעֵר – חשיבה בדברי התיקוני זוהר הקדוש. רק לפני זה נתבל את הַדְעִרְהָעֵר, עם ווארט ששמעתי פעם בתור ילד, אַ גְעָמֶער אַז נִישְׁט קײן גְעָמֶער – מי שתמיד אורב לקחת מהשני, לא נותן לשני, רק אורב לקבל. אנחנו עומדים בימי הסליחות הקדושים, כמה ימים לפני ראש השנה, בסליחות אנחנו אומרים, כדלים וכרשים דפקנו דלתיך – כעניים ודלי מעש דפקנו על הדלת של בורא עולם בתפילה. ועכשיו לזוהר הקדוש בתיקוני זוהר (תיקון ו' דף כב), צְוּחִין בְּצִלּוֹתֵין בְּיוֹמָא דְכַפּוּרֵי כְּלָבִים, הַב הַב לָנָא מְזוּנָא, וְסִלְיָהּ וְכַפְרָה וְחַיִּי וְכוּ', אנחנו רוצים להיות גְעָמֶער – לקבל, מזוני, סליחה וכפרה, אבל מה אנחנו מוכנים לתת מעצמינו, מה אנחנו מוכנים לקרוע מעצמינו לבורא עולם. הרבי הקדוש שלי, הרבי של כלל ישראל, מרן בעל הבאר יעקב מנדבורנה זצוק"ל, היה תמיד אומר בשם ההייליגער רח"מ, הרבי הקדוש מרח"ץ זי"ע, מ'הָאָט לִיבְ דְעֵם טֶאָטְען הָאָט מֵעַן לִיבְ דִּי קִינְדֶער – מי שאוהב את האבא, אוהב את הילדים של האבא. אנחנו אוהבים את האבא שלנו, הבורא עולם, אז אנחנו גם אוהבים את ילדיו – עם ישראל [ראה גם עוד בנושא דברי אלקים חיים בהמשך]. הבה ניתן מעצמינו לזולת, כהכנה לימים הנוראים, ואז כשנתרגל להיות נותנים, נזכה להיות כלי מוכן לקבל, ואז נהיה בסייעתא דשמיא ההיפך ממה שהזוהר הקדוש אומר, על הכלבים שהם רק רוצים לקבל. (מתוך הפתיחה לשיעור – נזיר דף טז, כ"ד אלול תשע"ה)

דברי אלקים חיים מאביהם של ישראל עמוד צלותהון דישראל מרן הרבי הקדוש בעל הבאר יעקב מנדבורנה זצוק"ל

איתא במדרש (ויק"ר כט, ד), וכי אין אומות העולם יודעים להריע, כמה קרנות וכו' יש להם, אלא שהם מכירים לפתות את בוראם בתרועה, והוא עומד מכסא דין לכסא רחמים, ונתמלא עליהם רחמים, והופך להם מידת הדין למידת הרחמים.

הננו ניצבים עתה בימים הקדושים שהם יומי דצלותא. והנה נודע מדברי האר"י הק', שאחד מכוחות הגדולים שמועילים לקבלת התפילות, הוא קיום מצות ואהבת לרעך כמוך. וקיום המצוה הוא, הן בתפילה גופא, להתפלל בעד אחרים, כדאיתא (ב"ק צב.), "כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה", ואין כוונתם שהוא צריך דוקא לאותו דבר ישועה, אלא שהוא צריך לישועה כל שהיא, ובכל זה הוא מתפלל על חבירו, הוא נענה תחילה, כי כלפי שמיא יש חשיבות גדולה לתפילה, כשאין כוונת המתפלל על עצמו. זה אופן אחד של קיום מצות של ואהבת לרעך כמוך, והנהוג כן, הרי הוא מעורר זכות גדולה על עצמו ועל כלל ישראל ועל המקום הקדוש הזה.

אמנם ודאי קיום מצות ואהבת לרעך כמוך הוא גם בשאר אופנים שיכולים לעזור ולסייע לאחרים, לקרבם לתורה ולעבודת השי"ת, כל אחד כפי ענינו. ועל ידי זה זוכים שהתפילות יתקבלו, כי במידה שהאדם מודד מודדין לו, כשם שהוא נוהג במידת עין טובה עם אחרים, כך יתנהגו עמו מן השמים, ויביטו עליו בעין טובה לקבל תפילותיו.

ועוד יש בזה על פי מאמרו של הרבי הקדוש מריז"ץ זי"ע, אַז מ'הָאָט לִיבְ דְעֵם טֶאָטְען, הָאָט מֵעַן לִיבְ דְעֵם טֶאָטְען אֶקִינד, כלומר, שהאופן שאנחנו יכולים לבטא את אהבתנו לבורא יתברך שמו, הוא על ידי אהבת ישראל. וזה גופא מעורר זכות עצומה, כי כאשר אבא רואה שמטיבים עם בניו, יש לו רגש של התחייבות והכרת הטוב לזה שהיטיב עם בניו, כך כאשר אדם מקיים מצות ואהבת לרעך כמוך, השם יתברך נעשה כביכול מחוייב להיטיב עמו.

וענין נוסף יש בזה אשר משום כך מצוה זו מסוגלת לקבלת התפילות, דהנה קיום מצוה זו אי אפשר שתהיה, כל זמן שהאדם מרגיש עליון וגבוה מעל חבירו, אלא כשהוא מרגיש שוה ערך אל חבירו. ונודע מה שאמרו צדיקים, שכשאשר שני יודי"ן [יהודים] עומדים בשוה זה אצל זה, אז הוא שמו יתברך, כנהוג לכתוב שמו יתברך בשני אותיות יו"ד. אך כאשר יו"ד אחד מתנשא על חבירו ואינו בשוה עמו, אין זה כלום, כי אין שם השראת השכינה, שעל המתגאה אומר השי"ת, אין אני והוא יכולין לדור במדור אחד (סוטה ה.), אך כאשר האדם אינו מתנשא על אחרים, אלא אדרבה מתחבר ומתקרב אליהם, על ידי זה הוא מתקרב להשי"ת, כדאיתא בגמרא סוטה (שם) על הכתוב (ישעיה נז, טו) ואני את דכא אשכון, שאין הקדוש ברוך הוא משרה שכנתו אלא על שפלי רוח, וכן כתוב (תהלים נא, יט), לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה, נמצא שזה הדרך להתקרב אל השי"ת.

והנה כל אחד מישראל רוצה שיהיה לו חלק בקירוב הגאולה, וזהו מעיקרי העבודה בימים הקדושים דראש השנה, לבקש על תגלות מלכותו עד שנזכה והיתה לד' המלוכה. והנה מצות ואהבת לרעך כמוך, הוא גורם גדול שנזכה לכך בעגלא ובזמן קריב, כי כשם שעל ידי מצוה זו מתקרבים אל השי"ת, כך זוכים לקרב את השי"ת אלינו.

וזהו שכתוב (תהלים פט, טז), "אשרי האדם יודעי תרועה", תרועה מלשון נְעוּת, שיודעים לקיים מצות ואהבת לרעך כמוך, ובזה הם מרצים ומפייסים את בוראם, ועל ידי זה יזכו לסיפא דקרא "ד' באור פניך יהלכון", שהשי"ת יאיר להם באורותיו הגדולים שידעו את הדרך ילכו בה להתקרב אליו.

והכלל בזה, כי השי"ת עומד נכון לעזור לכל אחד ולהשפיע לו כל טוב, שהרי בראשית ברא, בשביל התורה ובשביל ישראל, ואם כן כל אחד מישראל ראוי שיגיע אליו כל הנצרך לו, ומה גם אחר שקיבלנו את התורה הקדושה, אשר יש בה את הברכה (ויקרא כו, ג-ד) "אם בחוקותי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם וגו', אם כן הכל עומד מוכן להשפיע לכל אחד את כל הנצרך לו בזמנו. אך האדם צריך לרצות לעזור לעצמו, ולעשות את המוטל עליו שיהיה כלי ראוי לקבל, ועצה טוב לזכות לכך, הוא קיום מצות ואהבת לרעך כמוך, כמו שנתבאר.

מאוצרות המועדים

בראש השנה זוחלים ורועדים מפחד הדין, אך עם כל זה יש להתחזק ולחשוב רק מחשבות טובות במשך כל היום, ובזכות זה נזכה להיכתב לאלתר לחיים טובים. וכמו שכתוב הקאזניצער מגיד בספרו עבודת ישראל (פרשת נצבים) בשם רבו המגיד ממעזריטש זי"ע, זה לשונו:

וכבר ידוע דברי אדונינו מורינו ורבינו הגאון מורינו הרב דוב בער זצ"ל, כי הכתיבה לחיים בספר, פירושו, החקוקה במחשבתו של אדם. כי הרשע, בזוכרו את עוונותיו ונפחד ונרעד, ואין לבו ברשותו לשוב אל ה', הרי זה נכתב לאלתר למיתה, סימן לדבר, המחשבות המבלבלות אותו, ומפגיגות את לבו באימת מות. מה שאין כן הצדיקים, הגם שהם זוחלים ורועדים מאימת ה' יתברך, הם בוטחים

בישועתו וחסדו, ומתחזקים לשוב אל ה', והם נכתבים לאלתר לחיים, וחקוקה במחשבתם הכתיבה לטובה. והגם שבאים לו איזה הרהורים המזכירים לו עוונותיו, אשר הם רומזים אל הקטרוג למעלה, מכל מקום הם מסיחים דעתם אל גודל התשובה, ועזיבת החטא מהיום והלאה, ובקבלת עול מלכות שמים, ולבטוח בחסדו הגדול.

שבת זו הוא ממש בחינת ראש השנה, כמו שכתב הבאר מים חיים (פרשת נצבים): ביום הגדול והנורא, עת משפט עמו ישראל בראש השנה, והקצבת חיותם ופרנסותיהם ומזונותיהם, הנה הכל נעשה ונמשך בשבת שלפניו במקור מים החיים. ועל כן מבואר בשולחן ערוך (אורח חיים סימן תכ"ח סעיף ד'), שלעולם קורין אתם נצבים קודם ראש השנה עיין שם, לפי שהוא מרמז על ראש השנה, [אתם נצבים כולכם היום – היום זה ראש השנה], והראש השנה נרמז ונחקק בשבת שלפניו, על כן קורין אותו בשבת הזה.

נקודה למחשבה: